

عنوان مقاله:

بررسی چیستی و مناسبات اراده الهی از نگاه شیخ مفید(ره)

محل انتشار:

پژوهشنامه کلام تطبیقی شیعه، دوره 3، شماره 5 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسنده:

سعید سلیمی - مدیر حوزه های علمیه جعفریه و شهید آیت الله حامدی میانه عضو انجمن کلام حوزه امام جمعه موقت میانه

خلاصه مقاله:

یکی از صفاتی که در آیات قرآن کریم و روایات اهل بیت علیهم السلام در مورد خداوند متعال به کار رفته، صفت «اراده» می باشد. در مرید بودن خدای متعال بین متکلمان و حکیمان اختلافی نیست؛ اما در تفسیر اراده خدا اختلاف وجود دارد. شیخ مفید در آثار متعدد کلامی خود، اراده الهی را صفتی حقیقی، لافسه و ذاتی برای خداوند متعال ندانسته، بلکه صفتی مجازی، فعلی و خارج از ذات ارزیابی می کند و پرداختن به آن را از باب ورود در لسان شرع می داند؛ همانند صفات غضب، رضایت، حب و بغض که عقل اتصاف آنها برای خداوند متعال را نمی پذیرد. وی مانند متکلمین معتزلی بغداد هم عصر خود، اراده الهی را عبارت از نفس فعل الهی و مغایر با علم و قدرت می داند. نیز اراده را از همراهی با ذات و در مرتبه ذات بودن عزل می کند و همگام با روایات، آن را حادث و غیر ازلی می خواند، در حالی که علم و قدرت از صفات حقیقی و ذاتی خداوند نزد وی هستند. بداء در مرحله اراده تکوینی به صورت فعل اول (قبل از بداء) و فعل ثانی (پس از بداء) می باشد که هر دو، نفس فعل و مرحله ای از تکوین می باشد و از بداء در اراده تشریعی (امر به فعل حسن در تشریع) به نسخ تعبیر می شود. قدر و قضاء از نگاه وی بر اراده (نفس فعل) تقدم دارد. شیخ مفید همگام با معتزله بغداد، بخاطر عدم انتساب قبائح به خداوند، منکر شمول اراده تکوینی خداوند در همه امور بودند.

کلمات کلیدی:

شیخ مفید، اراده، علم، قدرت، بداء، قدر و قضاء، اراده تکوینی و تشریعی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1631540>

